

ЗНАЧЕННЯ СИСТЕМАТИЧНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

1. Петров А.В. *Методологические и образовательные основы компьютерного образования: монография* / А.В. Петров. — Волгоград: Перемена, 2001. — 267 с.
2. Саранов А.М. *Инновационный процесс как фактор саморазвития современной школы: методология, теория, практика* / А.М. Саранов. — Волгоград: Перемена, 2000.
3. Сериков В.В. *Личностно ориентированное образование: поиск новой парадигмы: монография* / В.В. Сериков. — М., 1998.
4. Сериков В.В. *Образование и личность. Теория и практика проектирования педагогических систем* / В.В. Сериков. — М.: Логос, 1999.
5. Bloom B.S. *Taxonomy of Educational Objectives. Handbook 1*. N.Y. 1976.

Стаття надійшла до редакції 30.09.2015

УДК 378.091.26:784.071.2

Лілія Червонська, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики музичної освіти та хореографії Мелітопольського державного педагогічного університету імені Б. Хмельницького

ЗНАЧЕННЯ СИСТЕМАТИЧНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті розглядаються теоретичні аспекти вокальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Розкрито сутність та значення систематичного педагогічного контролю у процесі вокальної підготовки майбутнього фахівця. Визначено сутність понять “самоконтроль” та “самооцінка”.

Ключові слова: педагогічний контроль, самоконтроль, самооцінка, вокальна підготовка, вчитель музичного мистецтва.

Літ. 6.

Лилия Червонская, кандидат педагогических наук, доцент кафедры теории и методики музыкального образования и хореографии Мелитопольского государственного педагогического университета имени Б. Хмельницкого

ЗНАЧЕНИЕ СИСТЕМАТИЧЕСКОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО КОНТРОЛЯ В ПРОЦЕССЕ ВОКАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ МУЗЫКАЛЬНОГО ИСКУССТВА

В статье рассматриваются теоретические аспекты вокальной подготовки будущего учителя музыкального искусства. Раскрыта сущность и значение систематического педагогического контроля в процессе вокальной подготовки будущего специалиста. Определена сущность понятий “самоконтроль” и “самооценка”.

Ключевые слова: педагогический контроль, самоконтроль, самооценка, вокальная подготовка, учитель музыкального искусства.

Lilia Chervonska, Ph.D. (Pedagogy) Docent of the Theory and Methods of Musical Education and Choreography Department Melitopol State Pedagogical University
by B. Khmelnytsky

THE VALUE OF A SYSTEMATIC PEDAGOGICAL CONTROL IN THE PROCESS OF TRAINING OF THE FUTURE MUSICAL ART TEACHER

The article deals with theoretical aspects of vocal training of the future teacher of music. The essence and significance of systematic pedagogical control in vocal training of future specialists. The essence of the concepts of “self-control” and “self-esteem”.

Keywords: pedagogical control, self-control, self-esteem, vocal training, a music teacher.

Вступ. Актуальність зазначеної проблеми Л. Тоцької, Ю. Юцевича та інші. Разом з тим, об'єктом спеціального дослідження поки ще не стали питання щодо розкриття сутності та змісту стосовно сутності та змісту педагогічного контролю та систематичного педагогічного контролю у процесі його значення у процесі вокальної підготовки вокальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. У наукових дослідженнях останніх років проблема вокальної підготовки майбутніх фахівців висвітлена у працях І. Алієва, В. Бриліної, Л. Василенко, П. Голубєва, Н. Гребенюк, Л. Дмитрієва, В. Ємельянова, І. Колодуб, О. Слепцова, Г Панченко, спеціального дослідження майбутніх вчителів музичного мистецтва. Мета даної статті полягає у визначенні сутності та змісту систематичного педагогічного контролю у процесі вокальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Реалізація мети, поставленої в даній роботі, передбачала вирішення таких завдань:

ЗНАЧЕННЯ СИСТЕМАТИЧНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

- проаналізувати наукову літературу щодо сутності понять “педагогічний контроль”, “самоконтроль”, “самооцінка” тощо;

- розкрити сутність та зміст вокальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва;

- визначити основну мету, функції систематичного педагогічного контролю у процесі вокальної підготовки майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу статті.

Професійна вокальна підготовка розглядається науковцями як система навчання, яка забезпечує майбутніх фахівців особистісними знаннями, вміннями і навичками, що ґрунтуються на взаємодії педагогічної і виконавської майстерності. Індивідуальні заняття з постановки голосу включають різні види діяльності: освоєння теорії та методики вокальної педагогіки; розвиток комплексу вокально-технічних умінь і навичок; художню інтерпретацію вокальних жанрів (вокалізів, пісень, романсів, арій та творів із шкільного репертуару); удосконалення навичок співу без супроводу; удосконалення навичок співу під власний акомпанемент; оцінка самостійної роботи; написання анотацій на вокальні твори; музично-педагогічний аналіз творів; наукову роботу з актуальних питань вокальної педагогіки; підготовку до концертного виступу; оволодіння методами вокальної роботи з учнями загальноосвітніх закладів. Індивідуальний добір виконавського репертуару з урахуванням рівня розвитку вокальної майстерності студентів здійснюється під контролем викладача [2, 6 - 15].

Успіх вокального навчання майбутніх учителів музичного мистецтва досягається не лише за рахунок добору змістовного і індивідуально спрямованого навчального репертуару, а й шляхом забезпечення систематичного контролю за вокально-художнім розвитком студентів, наданням їм своєчасної допомоги з боку викладача та активізації здатності майбутніх фахівців свідомо оцінювати власні досягнення і прорахунки.

Мета систематичного педагогічного контролю у процесі вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва полягає у поєднанні чинників зовнішнього впливу на вокально-художній розвиток майбутніх фахівців із активізацією внутрішніх резервів саморозвитку та стимулюванням мистецько-оцінювальної діяльності кожного студента.

Педагогічний контроль є важливим засобом підвищення рівня засвоєння і удосконалення майбутніх фахівців вокально-виконавських знань, умінь та навичок у галузі вокального мистецтва. Для того, щоб педагогічний контроль виконував основну функцію, він має бути систематичним та індивідуалізованим, тобто вчителю слід прискіпливо вивчати досягнення кожного учня. Процес звукоутворення під час співу та мовлення прихований

від безпосереднього спостереження. Таким чином, найкращим акустичним приладом контролю є вухо викладача, яке вловлює всі найтонші тембральні зміни в голосі студента та допомагає майбутньому фахівцю знайти необхідні фізіологічні пристосування і перебудови. В процесі систематичного контролю викладач має не тільки фіксувати якість знань та умінь учнів, а й слідкувати за динамікою вокально-художнього розвитку студентів. Завдяки здійсненню систематичного педагогічного контролю відбувається фіксація викладачем певних недоліків у перебігу навчального процесу. Крім того, систематичний педагогічний контроль дає можливість викладачеві своєчасно отримувати інформацію щодо результативності методики формування та розвитку співацького голосу і відповідно вносити певні корективи в навчально-виховний процес, а студентам - мати уявлення щодо вимог викладача, щодо власного рівня розвитку вокально-виконавських знань, умінь, навичок та їх якості. Варто відзначити, що педагогічний контроль за вокально-художнім розвитком майбутніх фахівців повинен відбуватись на основі дотримання таких принципів, як об'єктивність, всебічність, систематичність, індивідуальний підхід, відкритість тощо.

О. Михайличенко наголошує на тому, що контроль роботи є складовою частиною навчального процесу, від організації якого залежить кінцевий результат навчання. Автор зазначає, що “контроль у навчанні виступає сукупністю взаємодій між вчителем та учнем, метою яких є виявлення, встановлення та оцінювання рівня знань, умінь та навичок учнів” [4, 183]. До основних завдань педагогічного контролю у навчанні відносяться:

- виявлення обсягу, рівня, якості засвоєння навчального матеріалу;
- виявлення труднощів і помилок учнів;
- перевірка ефективності обраних викладачем методів, форм організації та засобів навчання;

ЗНАЧЕННЯ СИСТЕМАТИЧНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

- встановлення готовності учнів до нового навчального матеріалу [4, 183].

Основні функції систематичного педагогічного контролю у процесі вокальної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва:

- *навчальна*, сутність якої полягає у сприянні різних форм контролю розширенню і поглибленню знань, удосконаленню вокально-технічних умінь майбутніх фахівців, також забезпеченні зворотнього зв'язку у навчальному процесі;

- *діагностична*, сутність якої полягає у з'ясуванні рівня теоретичних знань та практичних вмінь в галузі вокального мистецтва;

- *коригуюча*, що спрямована на коригування певних помилок під час вокально-виконавської діяльності, труднощів у процесі фахової підготовки тощо;

- *оцінювальна*, сутність якої полягає у визначенні стану методичних знань з вокальної педагогіки та вокально-технічних умінь кожного студента, забезпеченні відкритості результатів педагогічного контролю, що сприятиме об'єктивному оцінюванню майбутніх фахівців та їх успішному навчанню;

- *стимулююча*, що спрямована на схвалення досягнутих успіхів майбутніми вчителями музичного мистецтва та формування мотивації до вокально-виконавської діяльності, розвиток почуття відповідальності у майбутніх фахівців за її результативність;

- *розвивальна*, сутність якої полягає у розвитку психологічних особливостей майбутнього фахівця - музичної пам'яті, уваги, швидкості формування навичок, уяви, волі, темпераменту, характеру; фізіологічних особливостей голосу студента - тембру, сили, чистоти звуку, грудного і головного резонування, атаки звуку, позиції тощо; художньо-естетичних особливостей майбутнього вчителя музичного мистецтва - дикції, інтонації, виразності виконання, фразування, емоційності, відчуття стилю, артистизму тощо;

- *виховна*, сутність якої полягає у формуванні організованості, дисциплінованості майбутніх фахівців, позитивного відношення до занять вокалом;

- *методична*, що спрямована на визначенні провідних методів та прийомів вокальної роботи під час педагогічної практики студентів.

Об'єктивність передбачає правильну оцінку знань, вмінь та навичок студентів в галузі вокальної музики у поєднанні з високою вимогливістю та повагою до їх особистості. Всебічність означає високу ступінь повноти охоплення контролем змісту навчально-художнього матеріалу, глибину його засвоєння, міцності тощо. Систематичність контролю спрямовано на регулярність його проведення протягом усього навчального процесу. Сутність індивідуального підходу до контролю за вокально-

художнім розвитком студентів полягає у необхідності перевірки успіхів кожного учня, урахуванні його індивідуальних особливостей. Відкритість педагогічного контролю за процесом вокального навчання полягає в тому, що його результати не повинні залишитись таємницею. Різні рівні знань, вмінь та навичок студентів слід відображати у диференційованій системі оцінок та фіксувати у відповідній документації.

Разом з тим, поєднання зовнішніх чинників контролю (з боку викладача) за вокально-художнім розвитком майбутніх учителів музичного мистецтва із внутрішніми (самоконтроль та самооцінка студентів) дає можливість не тільки отримати об'єктивні відомості, а і своєчасно коригувати процес вокального навчання. У наукових дослідженнях зазначається, що термін "самоконтроль" є одним з найскладніших психологічних понять. Науковці наголошують на тому, що це зумовлено не тільки фізіологічною основою самоконтролю та його зв'язком з процесами саморегуляції.

Т. Пашко вказує, що в психології поняття "самоконтроль" розглядається під різними кутами зору. Існує декілька тенденцій розуміння даного феномену, а саме: "самоконтроль ототожнюється із саморегуляцією і визначається як вміння регулювати власну поведінку, керувати нею; самоконтроль - це вміння оцінювати власні дії, знаходити та виправляти помилки; самоконтроль - це риса особистості, її властивість; самоконтроль ототожнюється з волею" [5, 2]. Науковець зазначає, що "у педагогічних дослідженнях термін "самоконтроль" визначається: а) як складова частина самостійної роботи учнів, що стимулює їх до уважного виконання навчальних завдань, дозволяє усувати допущені помилки, усвідомлювати зміст навчального матеріалу, давати об'єктивну самооцінку виконаної роботи; б) як засіб підвищення ефективності та успішності навчально-пізнавальної діяльності школярів; в) як оцінювальні вміння, що сформовані у певній діяльності" [5, 5].

Т. Лисянська, Л. Скрипченко, О. Скрипченко та інші, визначають самоконтроль "як один з компонентів самосвідомості, здатність людини до самоаналізу і самооцінки особистого "Я", власних якостей, умінь враховувати їх у конкретних ситуаціях і таким чином контролювати свою діяльність" [6, 141].

ЗНАЧЕННЯ СИСТЕМАТИЧНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

О. Гаврилова зазначає, що “самоконтроль не має власного об’єкта дії і продукту, який спрямований на основну дію суб’єкта та сприяє його вдосконаленню”. На думку науковця, у результаті самоконтролю досягається важлива якість діяльності - “правильність”. Означений феномен не може існувати без того, що контролюється, перевіряється, під час якого важливим є наявність певного еталона, тобто зразка того, що повинно бути після певної діяльності [3, 196].

Б. Брилін розкриває сутність самоконтролю під час виконавської діяльності, як: вміння творчого перевтілення; внутрішній стан психофізичної рівноваги. Даний процес має найвищий ступінь складності та потребує великої виконавської волі, що передбачає наявність таких вмінь, як коригувати фразування, динамічний план партії - слідувати за діями, які пов’язані з виконавською моторикою [1, 90].

Самооцінка є одним з основних структурних компонентів самосвідомості. Поняття “самооцінка” розглядається як оцінка особистістю самого себе, власних можливостей, вад та знаходження певного місця серед інших людей. Даний феномен є одним з найважливіших регуляторів її поведінки, від якої залежить взаємовідносини людини з іншими, її критичність, вимогливість до себе, ставлення до успіхів та невдач. Отже, тим самим самооцінка впливає на ефективність діяльності людини на подальший розвиток її особистості. Самооцінка тісно пов’язана з рівнем досягнень людини, тобто ступенем труднощів цілей, які вона ставить перед собою. Розходження між досягненнями і реальними можливостями людини призводять до того, що вона починає неправильно себе оцінювати і як наслідок цього - поведінка становиться неадекватною (виникають емоційні зриви, надмірна тривожність тощо).

Також

самооцінка отримує об’єктивне вираження в тому, як людина оцінює можливості і результати діяльності інших [2, 3].

Висновки. Аналіз різних точок зору на сутність педагогічного контролю, самоконтролю та самооцінки приводить до висновку, що комплексне використання усіх можливостей систематичного педагогічного контролю у поєднанні з самоконтролем та самооцінкою студентів може сприяти досягненню високої якості навчання, теоретичної і практичної підготовленості майбутніх фахівців у галузі вокального мистецтва.

1. Брылин Б.А. *Вокально-инструментальные ансамбли школьников* / Б.А. Брылин. - М.: Просвещение, 1990. - 109 с.

2. Бриліна В.Л. *Вокальна професійна підготовка вчителя музики: методичний посібник для викладачів та студентів вищих педагогічних і мистецьких закладів*/В.Л. Бриліна, Л.М. Ставінська. - Вінниця: Нова Книга, 2013. - 96 с.

3. Гаврилова О. *Аналіз стану проблеми формування самоконтролю* / О. Гаврилова // *Наукові праці: Науково-методичний журнал*. - Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. - Т. 86. - №.73. - С.191 - 196.

4. Михайличенко О.В. *Основи загальної та музичної педагогіки: теорія та історія* / О.В. Михайличенко. - Суми: Наука, 2004. - 210 с.

5. Пашко Т.А. *Індивідуальні особливості емоційного самоконтролю старшокласників: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.07 “Педагогіка і вікова психологія”* / Т.А. Пашко. - К., 2005. - 20 с.

6. Скрипченко О.В. *Довідник з педагогіки та психології: навч. посіб. для викл., асп. та студ. пед. навч. зал* / О.В. Скрипченко, Т.М. Лисянська, Л.О. Скрипченко. - К.: Видавництво Національного педагогічного ун-ту. - 2006. - 216 с.

Стаття надійшла до редакції 08.10.2015

*“Мало нас, та се —
дарма; Міцна віра
рушить скали. Тим
загибелі нема,
Кому світять ідеали!”*

*Павло Грабовський
український поет-лірик;*

